

Gençlik ve Farkındalık

“Yükselmek istiyorsan, cevvalce ve cesurca başlamalısın. Ruhuna sinmiş bezginliğin, düzensiz ve gizli eğilimin köklerini baltayla kesebilmeli ve yok edebilmelisin!”

Anbarlı Mor Eliyo (10. Yüzyıl)

Her kuşak, hayata zor bir zamanda başladığını, bir öncekine göre daha çok zorlandığını düşünür. Dalgalı bir denizde akıntıya karşı yüzdüğünü zanneder. Ve bunu dillendirir.

Oysa hayatta esas mesele akışın içinde olmak, hizmet ederek hareket halinde olmaktır. Dengeyi sağlamanın faydalarını kavramaktır. Yolun/yolların koşullarını gözeterek hayatın devamlılığına katkı sunmanın sevincini yaşamak ve yaşatmaktır. Bu farkındalığın bilinciyle gerekli içsel donanımları çoğaltmaktır.

İçsel yolculuğun koşulları/güdüleri, hareket halinde olma durumuyla yakından alakalıdır. O denli ki, dışsal yolculuğun alanlarına/boyutlarına etki yapmaktadır. Dolayısıyla, içsel yollar temizlendikçe, genişletildikçe, içsel boşluklar/çukurlar dolduruldukça, içsel soğukluk ısıtıldıkça, dışsal yolculuk kolaylaşmaktadır.

Hayatı zorlaştıran bütün bozuk güdülerin etkisine ve meydan okumalarına karşın, esas amaç hayatı kolaylaştırmak, geliştirmek ve zenginleştirmek olmalıdır!

Hayatı zorlaştıran gelgitler/koşullar bir tarafa, hiçbir sorun olmasa bile yaşamak ve akışın içinde olmak başlı başına bir sorumluluktur. Buna istekler, arzular, beklentiler, kıyaslamalar, hayaller, uslanmayan talepler eklenince, ister istemez hayat zorlaşmaktadır. Sırtta taşınan bir yumurta küfesine dönüşmektedir. O nedenle bazen insanın iç dünyası hapisaneye dönüşür. Mekân değişikliğinde (akvaryumun suyu değiştiğinden) rahatlama olur. Bu rahatlamaya samimi farkındalık eşlik ederse, içsel gelişim tetiklenir. Çünkü mekân değişikliğinin neden olduğu silkinme ve hareketlenme, beyni canlandırmak açısından son derece önemlidir. O denli ki, bazen ansızın gelişen bir çarpma, rahatsız edici durum, zıplamaya ve hızlanmaya neden olur. Bu şekilde kolay şartlarda başarılmayan bir şey şartların zorlamasıyla daha iyi başarılmaktadır.

10. yüzyıl Süryani düşünürü Anbarlı Mor Eliyo'nun **“düzensiz ve gizli eğilim”** olarak nitelendirdiği durumu burada hatırlatmakta fayda görüyorum.

Diyor ki, **“yükselmek istiyorsan, cevvalce ve cesurca başlamalısın. Ruhuna sinmiş bezginliğin, düzensiz ve gizli eğilimin köklerini baltayla kesebilmeli ve yok edebilmelisin!”**

Bana göre, bu tespit, dikkate alınması gereken derin bir analizin dışavurumudur. Buna riayet edilmezse, hayatın usandırmaları ve uslandırmaları kaçınılmaz bir şekilde devreye girecektir. Onun için dışsal yolculuğun rahatlığını/esenliğini sağlamak için öncelikle işe **“düzensiz ve gizli eğilim”**lerden başlanmalıdır. İstikrarsızlığı tetikleyen düzensiz ve gizli eğilimlerin etkisi kırılmadıkça, hatta yok edilmedikçe, maalesef arzulanan insani olgunluğa kavuşmak kolay değildir.

Herhangi bir olumsuz maske taşımayan samimi niyetin pozitif tepkisi-eleştirisi, besin değeri yüksek bir gıda gibidir. **“Düzensiz ve gizli eğilim”**leri hem törpüler, hem dönüştürür. Bu da ruhsal uyanış ve gelişim için elzemdir, hayati önemdedir. **Yeter ki, söylenenler değer ve önem dünyasını gözetsin. Yeter ki, yüreğe akan bir üslupla söylensin.**

Evet, asıl kaynağa, saf olana yönelmek için ya insanın kendini zorlaması ya da seven birisi tarafından zorlanması gerekmektedir. İyiliği çoğaltmak için kötülüğü yenme sürecinde uyarılar ve yol işaretleri çok önemlidir. **Çünkü insan ne yaparsa, kendine yapar. Ne yaşarsa, kendini yaşar. Burada aklın yasama; kalp yürütme rolünde olduğu unutulmamalıdır.**

Bu bağlamda çağdaş bir sosyal düşünür olan Avusturyalı Victor Frankl (1905-1997) şöyle yazmaktadır: **“Dürtü ve tepki arasında bir boşluk vardır. Bu boşlukta tepkimizi seçme özgürlüğümüz ve gücümüz bulunmaktadır. Tepkimizde ise, gelişimimiz ve özgürlüğümüz bulunur.”**

Yorucu olsa da, anlayan sevginin derinliğinden gelen dürtü ve tepkilerin, usandırmalara ve uslandırmalara karşı bir kalkan işlevi göreceği muhakkaktır.

3. yüzyılda yaşamış Süryanilerin güneşi Nusaybinli Aziz Mor Afrem bu bağlamda şöyle fikir beyan etmektedir: **“Elo koyo saybutho, lo mezdaghro talyutho”**. Yani **“ihtiyarlık paylamazsa, çocukluk dizginlenmez olur.”**

Aziz Mor Afrem’in düşüncesine göre, **“saybutho=ihtiyarlık”**, sorgulayan yaklaşımdır, akıldır, umuttur, terbiyedir, tecrübedir, kuraldır, bilgidir, bilgeliktir, farkındalık ve ferasettir, sağduyu ve basirettir, ruh ve mana köklerini besleyen telkindir, sorumluluktur, disiplindir, özdenetimdir, olgunluktur.

“Akıl yaşta değil baştadır” mantığından esinlenerek fikir geliştirdiğimizde, **“saybutho=ihtiyarlık”**, içsel ikiliğin aydın tarafıdır, babacanlık ve yaşanmışlıktır.

“Talyutho=çocukluk” ise, sorgulamayan saflıktır, acemiliktir, tecrübesizliktir, iyi niyetin istismarıdır, meraktır, küçük akıldır, komplekstir, sorumsuzluktur, kırılگانlıktır, alınganlıktır, gücenmedir, umutsuzluktur, vazgeçmedir, bıkmadır, usanmadır, uslanmazlıktır, boşluktur.

Yetişkin olma durumuna bakılmaksızın büyük-küçük her insanda içsel ikilik, yani aydın ve karanlık taraf mevcuttur. **“Talyutho=çocukluk”**, burada dengesizlik ve malum ikiliğin karanlık tarafı gibi algılanmalıdır.

Onun için hayatın akışı içinde **saybuthodan=ihtiyarlıktan**, ikiliğin aydın tarafından gelenlere riayet edilirse, olumlu değişime ve ruhsal büyümeye katkı sunulur.

İki türlü değişim var: Düşünerek değişmek, sürüklenerek değişmek. Düşünerek değişmek, geliştirir hedefe kavuşturur. Sürüklenerek değişmekse yorar. Denge bozulursa, yozlaşmaya neden olur.

Hayatın ara sokaklarında sarsıntılar ve savrulmalar yaşamamak için, içsel çocuğa iyi bakmak ve onu büyütmek gerekir. Manevi dünyadaki güç kaynaklarına değer vermek ana ilke olmalıdır. Hakikat ve yaşam yolunda, manevi güç dayanaklarına tutundukça, içsel çocuğun farkına vardıkça, onu besleyip büyüttükçe, insan bilgilenir, gelişir, ruhsal boşluklarını doldurur, bağımlılıklardan kurtulur, özerk alanlarını pekiştirir, gerçek huzura, gerçek özgürlüğe kavuşmuş olur.

Günümüz gençliğinde, değersizlik duygusunun yok denecek kadar az; öz değer yüksek olması, olumlu bir göstergedir. Bu öz değer, öz sevgiyi ve öz saygıyı da beslerse, kuşatırsa, gençliğin verimliliği/üretkenliği artacak, sorumluluk katsayısı daha çok büyüyecektir. Ancak öz disiplin ve otokontrol alanlarında iyileştirme yapılmazsa, eksiklikler giderilmezse, o sıkıntılı alanların,

dizginlemelere ve tutukluluklara neden olacağı unutulmamalıdır. Bu da zamanla gizli tembelliği körükleyecektir. Bu konudaki farkındalığı geliştirmek ve büyümeye çaba göstermek çok önemlidir.

Çünkü gençlik dönemi, sindirim ve hazmetme sürecidir. **Gelişim gerginliğin yaşandığı bu demlenme sürecinde verilen kararlar birer kıvılcım özelliği taşır. Ya yakar, ya da ısıtır.** Yanılıyor olabilirim, ama bana göre, günümüzün gençliği, anlamaya ve anlaşılmaya muhtaçtır. Gerildikçe, büyüyecek ve gelişecektir. Yol şartların değiştiğini ve buna koşut, yolculuk şartlarının da değişmesi gerektiğini zaman içinde fark edecektir. Ancak manevi-ruhani dünya güçlü değilse, anlam dünyasında kaymaların yaşanması kaçınılmazdır. Bu da geleceği sarsacak bir tehlike olarak uluorta göze çarpmaktadır.

Onun için çok iyi bilinmelidir ki, orantısal olarak, içsel dünya büyüdükçe, anlama kapasitesi genişledikçe rahatlatma olacaktır. Rahatlatma olana kadar en büyük ruhani güç olan sabır devrede olmalıdır. Yeni bilgiler, değerler özümseindikçe, rahatsızlık veren yutulmalara karşı oluşacak direnç kendiliğinden devreye girecektir.

Gençlik hormonal değişikliklerin yanında, anlam dünyasına giren yeni bilgilerle, yeni karşılaşmalarla, yeni temaslarla, sosyo-kültürel yeniliklerle, farklı algılama biçimleriyle de yüzleşmektedir. Büyüklerin hatalarını, siyasal tutumları, idari çarpıklıkları, çevresel dengesizlikleri hissetmekte ve görmektedir. Bunları yaşarken, çevresel faktörler, felsefi, sosyal, bilimsel, kültürel, hukuksal, siyasal vs. kavramlar, gençliğin düşünce dünyasında hayatiyet kazanmakta, kişiliğinde olumlu-olumsuz yankılara neden olmaktadır.

Bilinmelidir ki, yaşamın her evresinde bilgilenme ve değişim sancılıdır. Bünye hazırlıklı ve güçlü olmak zorundadır. Odaklanan alandaki gerekçelerin çokluğu, iyi niyet, kişiliğe, beklentilere ve sonuçlara etki yapacaktır. Gereksiz değişim/eylem, köksüz ağaç gibidir; çabaya rağmen kütük kalır.

Hayal kırıklıkların acılarıyla kıvrınmamak için son tahlilde gayretlerimizin değil, samimi niyet ve gerekçelerimizin yüksekliği oranında karşılık alacağımızı bilmek zorundayız. Denildiği üzere, **“Niyetsiz eylem değersizdir, samimiyetsiz niyet ruhsuzdur.”** Onun için hayata dair gerekçeleri ve anlamları güçlendirmek öncelikli hedef olmalıdır. Yaşamın en büyük gerekçesi sevgidir, faydalı ve katkı sunan birey olmaktır. Bu bağlamda çarpıklıklara değil, hedefe/hedeflere odaklanılmalıdır. İçsel donanımlar ve düşünsel korunaklar geliştirilmelidir. Hayata güvenle, saygıyla, cesaretle hizmet edebilmek için bunlar zorunludur. Başka türlü maddi ve manevi öz değer yükselmez, büyüzmez.

Söylemeliyim ki, çoğu kez gençliğin yürüyüşü kendinden emin olsa da, hayata dair kaygı ve korkuları –bazen- cesaretlerini kemirmektedir. Bu kemirmenin etkisi hem yormakta, hem düşündürmektedir. Tepkisel kişilik ile etkisel kişilik arasında gelgitlere neden olmaktadır. Kaybettiren tepkiselliğin etkisini azaltmak için etkisel kişiliğe çok güç verilmelidir. Her türlü tepkimede içsel dünyadaki güç kaynaklarından destek alınır, sarsıntının etkisi daha rahat kırılacaktır.

Unutulmamalıdır ki, geleceğin tuğlalarını döşeyen gençlik bu evrede gücünü yitirirse, yaşama azmi, yaşama sevinci çöker. Öz güveni yaranır. Bu da korkak, güvensiz, çekingen davranmaya veya zarar verici işlere yönelmeyi körükleyecektir.

Kendini beğenmişliğe kapılmadan insanın kendisini olduğu gibi kabullenmesi, değerlilik algısı bakımından hayatidir. Ancak burada zayıflıkların, kusurların ve yetersizliklerin ön kabulü çok önemlidir. Eksik tarafları tanıyarak, benimseyerek işe başlanmalıdır. Egoyu (nefis) ve acıları terbiye etmenin yolları aranmalıdır. Olumsuz koşullamalardan, suçlamalardan ve yargılamalardan sakınılmalı; kötülüğe yol açan kıyaslamalara ve rekabet duygularına azami derecede dikkat edilmelidir.

İnsanın kendi kendini baltalama biçimlerini meydana çıkaran becerileri öğretmek, gerçek hayata nasıl ulaşılacağını gösteren çağdaş batılı bir yazar şöyle yazmaktadır: **“Kendi karanlığım ve yıkıcı eğilimlerim ile mücadele ettikten sonra, insan deneyiminin mutlak mükemmelliğini ve mantıksızlığını çok iyi anlamış bulunuyorum. Değişmeyi en şiddetli acı kamçılar. Acı yeni gerçeklere kapıyı zorlayarak açan ruhsal bir levyedir. Her şey mükemmel olsaydı hiç daha derindeki kişiliklerimizi inceler miydik, onlara önem verip onlarla uğraşır mıydık, onları araştırır mıydık ve hayatlarımızda değişiklik yapmaya girişir miydik? Büyük olasılıkla tanıdık dünyalarımızın konforu içinde rahat rahat günden güne yaşamaya devam ederdik. Kendi kendimize çektiğimiz acı olağanüstü bir ruhsal armağandır. Araştırılıp gerçek amacı anlaşıldığı zaman, kendi kendimizi baltalamamızın acısı hayatımızın gidişatını değiştirebilecek yeni, bilinmeyen bölgeleri ortaya çıkarır.”**

Yukarıda zikredilen **“düzensiz ve gizli-yıkıcı eğilim”** bazen insanda isteksizlik, tembellik, ruhsal yorgunluk, cesaretsizlik yaratmakla beraber, insanı boğuk bir duygu atmosferine sokmaktadır. Adeta kilitlenmekte ve baltalamaktadır. Böyle durumlarda acilen bu atmosferden çıkmanın yolları zorlanmalıdır. Kilitlenme açılmalıdır. Baltalama baltalanmalıdır. Anahtar ve enerji insanın iç dünyasında saklıdır. Anlamların önünü kapatmayan düşünsel verilerdedir. Hayatın tesellisindedir.

“Düzensiz ve gizli-yıkıcı eğilim” anlamına gelen söz konusu isteksizliğin psikolojik nedenleri arasında, zihin korkusu ve karamsarlık ön sırayı tutmaktadır.

Ne kadar doğru olur, bilemem. Algıladığım kadarıyla, bu durum örnekteki kurbağayı andırmaktadır: **“Kurbağayı kaynar su dolu tepsiye atarlar. Kurbağa can havliyle zıplayıp kendisini tepside dışarıya atar. Başka bir sefer kurbağayı ılık su dolu tepsiye koyarlar. Tepsiyi çok hafiften ısıtırlar. Isıdan hoşlanan kurbağa gevşer, kendisini suya bırakır. Giderek su ısınır ve kurbağa gevşemeye devam eder. Fakat ısınan su acıtmaya başlar. İyice gevşeyen kurbağa zıplamak ister ama mecali kalmaz. Su kaynar ve kurbağa haşlanır.”**

Bilinmelidir ki, insanın zarar verici süreçlere, tembelliğe, kötülüğe ve isteksizliğe düşmesi de, böylesine yavaş süreçlerle olmaktadır. İstenirse, ansızın çarpan kötülüğün zararından kurtulmak zor değil. Yavaşlamanın silkinmesiyle ve ruhsal farkındalığıyla kurtulmak mümkündür. Ancak yavaş yavaş gelen sinsi kötülüğe alışılınca maalesef sonuç kötü olmaktadır.

Evet, mevcut isteksizlikten, düzensiz ve gizli eğilimden haşlanmadan kaçabilmek için sevenlerin/büyüklerin sözü ve telkinleri dikkate alınmalıdır. Çünkü tembellik ve isteksizlik tuzağı, bataklık gibidir; bir an önce oradan çıkamayan oracıkta boğulur.

Bu tuzağa düşülmüşse, çıkamayacak duruma düşmeden bir an önce oradan kurtulmak gerekir. Ya kendimizi zorlamamız veya seven birisi tarafından zorlanmamız gerekir. Bu düşüncelere değer verilirse, ruhsal silkinme hızlanacak, tuzak yok olacak, zihin şifa bulacaktır.

Dengeye kavuşmuş zihinsel bir programla, ruhtaki hayat coşkusu, yaşam sevinci, çalışma cesareti yeniden canlanacak ve dirilecektir. Rahatlama olacaktır. Çünkü hayat, tehlikelerle dolu yollarda araç kullanmaya benzer. Yol şartlarına göre, durup, hızlanıp yavaşlayacağımız, klimaya, zincire, halata, suya, yağa ihtiyaç duyacağımız zamanlar olacak. Sağlıklı insan, yolun koşullarını gözeten insandır. Hayat aracını yolun gereklerine en uygun basiretle yönetebilen insandır.

İnsan devamlı muhtaçtır. İhtiyaçlarına hizmet eder. İhtiyacını unutanın veya reddedenin başarması, üretmesi, çalışması, gelişmesi mümkün değildir. Hedefsizliğin sonucu başıboşluktur.

Aziz Mor Afrem, **“betlono avsro damle husrone / başıboşluk zararlarla dolu bir ambardır”** demektedir. Çünkü dünyanın en yorgun insanları, işsiz kimselerdir, başıboş insanlardır. Soğuk olmak hiç iyi değildir. Çalışmayanın teri ve iş yapma isteği soğur, tembelliğe ve hazıra sürüklenir. Onun için başıboşluğu aşma uğrunda gösterilecek çaba, özen ve ısrar çok önemlidir.

Bir alanda uğraşmak ve çalışmak, psiko-sosyal ihtiyaçtır. Bu gerçek, devamlı akılda tutulmalıdır. **Sadece bir şeyler yapmanın, para kazanmanın, geçinmenin değil, hayata tutunmanın da adıdır ÇALIŞMAK.** İşe gitmekten öte, işe yaramakla ilgili bir durumdur. İşe yaramak, güzel bir duygudur, insanı sevindirir. Herhangi bir işe yarayamayanlar, değersizlik duygularıyla kıvranırlar. Mutsuz olurlar. Kısacası, çalışmak hayat yolunda olmak ve bu yolda yürümek demektir.

“Eğitim ve terbiyenin hedefi yalnız bilgi değil, eylem ve harekettir.” diyen ünlü İngiliz filozofu ve sosyoloğu Herbert Spencer (1820-1903)’in sözünü bu yolda yürürken akılda tutmakta fayda var. Onun için çalışmak, yorulmak, üretmek, faydalı olmak, paslanmaktan daha iyidir. Kimseye muhtaç olmadan **‘yaşayıp gitmek, bu yolda yürümek’** dünyanın en güzel tatlarından biridir.

Hayat yolunda kısır olmadan, dar günde imdada yetişecek ahlaki donanımları, iyilikleri ve kara gün fonunu unutmadan, usanmadan, bıkmadan, bulanmadan, soğumadan, donmadan akmanın deneyimi; işe koyulmanın ve çalışmanın keyfi yaşanmalıdır. Yaşatılmalıdır. Çünkü verimsizlik, ruhsal yaşlanmanın belirtisidir. Azimle çalışınca, bir işe yarandığında, hayat yük olmaktan çıkar. Anlamalı bir yolculuğa dönüşür. Başarı, samimi çaba ve çalışmanın doğal sonucudur. Çünkü özden ödenmiş bedel ve emekle gelen her başarı, motivasyon ve onurdur. Ancak hayatta esas mesele başarı ve zafer değil, sefer ve yolculuk olduğuna göre, burada insana düşen samimi niyetle buğdayı ekmek, çabalamak, imkân varsa sulamaktır. Başakları ise, Rabbin büyütüp bereketlendireceğine inanmaktır. Çünkü bütün başarılar o’ndandır. **“Ne eken bir şeydir, ne de sulayan, ama büyüten Allah. Diken ve sulayan birdirler; ama her biri kendi emeğine göre kendi ödülünü alacaktır”** (I. Korintos 3: 7-8).

Hindistan’ın büyük şairi Rabindranath Tagore’nin **‘Uyudum, rüyamda hayatın sevinç olduğunu gördüm, sonra uyandım, hayatın Görev olduğunu anladım. Çalışmaya başladığımda, bir de baktım, Görev de Sevinç olabiliyormuş’** şeklindeki deyişini içselleştirebilecek beceri, ahlaki tutarlılığı önceleyen sorumluluk, verimlilik, üretkenlik, çalışkanlık, terbiye, erdem, onur, anlam, amaç, vefa, sırttaki yumurta küfesini taşımayı kolaylaştıran bilcümle başarılarla deneyimlenmiş daha güzel günler dileğiyle, gençliğimize nice farkındalıklar dilerim.

Bilinmelidir ki, hayat yaman bir tahsildar gibidir. Bir anda verdiklerini ve vereceklerini geri alabilir. Onun için tam sahiplenmenin olmadığı bu dünyada tahsildara davetiye çıkaran o istikrarsız, düzensiz, gizli, yıkıcı eğilimlerin inişli çıkışlı saplantılarından kurtulmayı sağlayan farkındalık çok önemlidir. **Farkındalık, özgünlük ile özgürlük arasında bir ışıktır. Farkındalık, öksüz bilginin**

anasıdır. Farkındalık olmadan özün gürleşmesi, idrak etme gücünün, hayata dair anlamın ortaya çıkması mümkün değildir.

..... Ve onun için denilir ki, “**ulaşan ancak saygı ve edeple ulaştı; mahrum kalan da ancak saygı ve edebi terk ettiği için mahrum kaldı.**”

Yusuf Beğtaş

Süryani Dili-Kültürü ve Edebiyatı Derneği Başkanı - Mardin